

Izlaganje sa znanstvenog skupa (Conference paper)
904:726.82(450 Rim)
929 Kotromanić K.

HUSEIN SEJKO MEKANOVIĆ

Portret i nadgrobna ploča bosanske kraljice Katarine Kotromanić (1425-1478) u Rimu

---

Apstrakt: Autor članka raspravlja o nadgrobnoj ploči bosanske kraljice Katarine Kotromanić (1425-1478) u rimskoj bazilici Santa Maria in Aracoeli i kraljičinom portretu u vaticanskoj dvorani antičkog rimskog cara Konstantina Velikog, koji je spomenuo dubrovački kroničar Giacomo di Pietro Luccari (1550-1615). Pokušava odgovoriti na pitanja kad, kako i zašto je kraljica postala članica Konstantinove kuće i zašto je bila pokopana u neposrednoj blizini posmrtnih ostataka Konstantinove majke Svete Helene? Na temelju Luccarijevih riječi i kraljičine najvjerojatnije falsificirane oporuke njen portret tražio je na fresci “Konstantinova darovnica rimskom papi Silvestru I”. S tim portretom moguće je inače povezati i hipotezu hrvatskog polihistora Ivana Kukuljevića Sakcinskog (1816-1889) o kraljičinom portretu u rimskoj Kapitolinskoj galeriji.

Ključne riječi: Bosna, Rim, kraljica Katarina Kotromanić, Konstantin Veliki, Rastko Nemanjić, Giacomo di Pietro Luccari, Ivan Kukuljević Sakcinski, portret, nadgrobna ploča, epitaf.

Abstract: The author of this article discusses the tombstone of the Bosnian Queen Katarina Kotromanić (1425-1478) in the Roman basilica Santa Maria in Aracoeli and the Queen’s portrait in the Vatican hall of the ancient Roman Emperor Constantine the Great which was mentioned by the Ragusan chronicler Giacomo di Pietro Luccari (1550-1615). He attempts to answer the questions when, how and why the Queen became a member of Constantine’s house and why was she buried in the vicinity of posthumous remains of Constantine’s mother Saint Helen? Based on Luccari’s words and Queen’s most probably forged testament he searched for it on the fresco “Donation of Constantine to the Roman Pope Sylvester I”. It is possible to connect a hypothesis by a Croatian polyhistor Ivan Kukuljević Sakcinski (1816-1889) with this portrait to the Queen’s portrait in the Roman Capitoline gallery.

Key words: Bosnia, Rome, Queen Katarina Kotromanić, Constantine the Great, Rastko Nemanjić, Giacomo di Pietro Luccari, Ivan Kukuljević Sakcinski, tombstone, epitaph

U Ljubljani u mjesecu novembru 1993. godine prvi put vidio sam portret djevojke iz rimske Kapitolinske galerije, koji je 1857. godine u Zagrebu hrvatski polihistor Ivan Kukuljević Sakcinski (1816-1889)¹ predstavio kao portret bosanske kraljice Katarine Kotromanić. Našao sam ga u znamenitom pregledu historije slovenačkog naroda, koji je 1910. godine u Klagenfurtu objavio slovenački historičar Josip Gruden (1869-1922).² Zbog tog djevojačkog portreta, kojeg brojni Bosanci i danas smatraju kao kraljičin portret, upisao sam studij historije umjetnosti na ljubljanskom Filozofskom fakultetu 1994. godine. I tako je počelo moje istraživanje portreta, nadgrobne ploče i kraljičinog životnog puta. Inače, svoj prvi članak posvećen kraljičinom portretu i nadgrobnoj ploči objavio sam u jednom švedskom listu 2006. godine.³ Tamo sam citirao i članak, koji je 1936. godine u Zagrebu objavio hrvatski historičar umjetnosti Arthur Schneider (1879-1946).⁴ Naime, on je dokazao da portret mlade, otprilike dvadesetogodišnje djevojke nije kraljičin portret. Nakon što je u svom članku citirao neke ugledne istraživače renesansnog slikarstva portret djevojke označio je kao rad jednog od predstavnika ferrarske slikarske škole i datirao ga u isto vrijeme kad i znamenitu Leonardovu Mona Lizu.⁵ Osnovni podaci o tom portretu čak ni u zadnjih dvadesetak godina nisu bili bitno izmijenjeni. Osim toga, Arthur Schneider još je upozorio da su Ivan Kukuljević Sakcinski i mađarski historičar Lajos Thallóczy (1857-1916) tražili kraljičin portret vjerovatno na temelju jedne rečenice iz djela, koje je napisao dubrovački kroničar Giacomo di Pietro Luccari (1551-1615): “Il suo ritratto al naturale si vede dipinto nel palazzo del Papa nella Sala di Costantino”.⁶

Iako sam pozitivno ocjenio sve Schneiderove zaključke, u svom članku nisam želio potpuno odbaciti mogućnost da se radi o kraljičinom portretu. Bio sam uvjeren da je portret djevojke kao kraljičin portret moguće predstaviti samo u slučaju kad bi imali sasvim jasne dokaze da je oko 1500. godine neki naručilac kod nekog ferrarskog slikara naručio kraljičin portret, i uz to još tražio da bude kraljica naslikana kao rosno mlada djevojka. Na žalost, dosad takvih jasnih dokaza nisam uspio otkriti. O tome sam nešto rekao i prošle godine u mjesecu novembru u okviru referata na međunarodnom simpoziju historičara u Jajcu.⁷

¹ Ivan Kukuljević Sakcinski, *Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju u Napulj i Rim s osobitim obzirom na slavensku književnost, umjetnost i starine*, Zagreb 1857, 81.

² Josip Gruden, *Zgodovina slovenskega naroda* 1, Družba Svetega Mohorja, Klagenfurt 1910, 335.

³ Husein Sejko Mekanović, “Portret bosanske kraljice?”, *Kvinna/Žena. List bosansko-hercegovačkog saveza žena u Švedskoj*, Skövde, 2006, 16-18.

⁴ Arthur Schneider, “O portretu bos. kraljice Katarine”, *Hrvatska revija* 9, Zagreb, 1936, 491-494.

⁵ Isto, 493.

⁶ Giacomo di Pietro Luccari, *Copioso ristretto degli anali di Ragusa (libro terzo)*, Antonio Leonardi, Venecija, 1605, 108, 109.

⁷ Husein Sejko Mekanović, *Portret bosanske kraljice Katarine Vukčić Kotromanić*, <http://www.youtube.com/watch?v=0WH14XHzwC8&feature=related> (stanje na dan 10.12. 2012. godine).

Ove godine uspio sam odbaciti zaista svaku mogućnost da Kapitolinska galerija čuva kraljičin portret. Naime, u jednom članku, koji je objavio italijanski historičar umjetnosti Lorenzo Bonoldi (rođen 1976) portret djevojke iz rimske Kapitolinske galerije bio je dosta uvjerljivo predstavljen kao portret znamenite kćerke ferrarskog vojvode Ercola I D' Este (1431-1505) i žene mantovanskog vojvode Francesca II Gonzaga (1466-1519) Isabelle (1474-1539).⁸ Osim toga, na jednom predavanju u sarajevskom Bosanskom kulturnom centru upozorio sam da je bila kraljica članica kuće antičkog rimskog cara Konstantina Velikog (306-337) odnosno da je bio u pravu Giacomo di Pietro Luccari, kad je tvrdio, da se u vatikanskoj dvorani Konstantina Velikog nalazi kraljičin portret u prirodnoj veličini.⁹ Ključni dokaz našao sam u jednom članku njemačkog slaviste Michaela Arndta objavljenom u Münchenu 1977. godine.¹⁰ Radi se ustvari o rukom napravljenim latinskim, odnosno slavenskim zapisima na prvom listu inkunabule Johannes Tortelliusa, koja se danas čuva u biblioteci würzburškog Univerziteta. Latinski zapis, koji se nalazi na vrhu prvog lista inkunabule Johannes Tortelliusa moguće je predstaviti čak i kao prvobitni epitaf na kraljičinoj nadgrobnoj ploči u rimskoj bazilici Santa Maria in Aracoeli, te kao najstariji zapis u kojem je bila kraljica predstavljena kao članica kuće Konstantina Velikog.¹¹ Te hipoteze temelje se na slavenskom inače ćirilicom sastavljenom zapisu na prvom listu inkunabule Johannes Tortelliusa, ali i na latinskom odnosno slavenskim zapisima, koje je u 16. stoljeću objavio rimski kaligraf Giovambattista Palatino.¹² Ovdje moram posebno upozoriti da su od druge polovine 16. do početka 18. stoljeća i neki inače po imenu poznati evropski kroničari tvrdili, da je bila kraljica članica porodice Konstantina Velikog.¹³ Zanimljivo je, da u stručnoj literaturi uopće

⁸ Lorenzo Bonoldi, *Galleria dei Ritratti di Isabella d' Este (1474-1539)*, http://www.egramma.it/engramma_v4/rivista/galleria/34/galleria_isabella_d_este.html (stanje na dan 10.11. 2012. godine).

⁹ Husein Sejko Mekanović, *Portret bosanske kraljice Katarine*, <http://sejko-hm.blogspot.com/2012/05/portret-bosanske-kraljice-katarine-moje.html> (stanje na dan 3.10. 2012. godine). O tome vidjeti i: Husein Sejko Mekanović, *Careva darovnica i kraljičina oporuka*, <http://sejko-hm.blogspot.com/2012/06/normal-0-21-careva-darovnica-i.html> (stanje na dan 10.12. 2012. godine); Husein Sejko Mekanović, *Od gospodične Kataline do Katarine Velike*, <http://www.radiosarajevo.ba/novost/84478/od-gospodice-kataline-do-katarine-velike> (stanje na dan 10.12. 2012. godine).

¹⁰ Michael Arndt, "Die ursprüngliche Grabinschrift der bosnischen Königin Katharina", *Südost-Forschungen*, Bd. 36, München, 1977, 211-223.

¹¹ Isto, 211, 213.

¹² Giovambattista Palatino, "Libro di M. Giovambattista Palatino cittadino romano: nelqual s'insegna à scriuer ogni sorte lettera, antica & moderna, di qualun que nazione, con le sue regole, & misure, & essempi : et con vn breve et vtil discorso de le cifre", <http://www.archive.org/details/librodimgiovamba00pala> (stanje na dan 16.12. 2011. godine).

¹³ Marcos De Lisboa, *Delle croniche de Frati Minori del Serafico P. San Francesco III*, Venecija, 1591, 209. "L'Anno 1478. d 25 d'Ottobre passo di questa vita la deuotissima Regina della Bosna, Dóna Chaterina dell Terz' ordine di S. Fran. Che fu figliola del Duca di Savec, e di Helena del sangue

nije raspravljano o njihovim tvrdnjama, a na njih se nisu pozivali čak ni bosanski franjevci.

Kada, kako i zašto je kraljica postala članica Konstantinove kuće i zašto je bila pokopana u neposrednoj blizini posmrtnih ostataka Konstantinove matere Svete Helene? Smatram, da je prvi dio odgovora na ta pitanja u tijesnoj vezi s biografijom brata kraljčine prabake Jelene, srpskog kneza Stefana Lazarevića (1377-1427). Autor Stefanove biografije, Bugarin Konstantin Filozof (1380?-1431?), je pretke članova srpske porodice Nemanjić tražio u porodici cara Konstantina Velikog.¹⁴ Među najznamenitije članove porodice Nemanjić inače je moguće ubrojiti i Rastka (1175?-1235?), koji je u literaturi poznat i kao Sveti Sava. Od 1237. do 1594. godine bili su Rastkovi posmrtni ostaci pokopani u znamenitom srpskom samostanu Mileševa. U istom samostanu, čuvane su i freske, koje je moguće ubrojiti među najkvalitetnije evropske freske datirane u 13. stoljeće.¹⁵ Te freske važne su i zbog portreta članova porodice Nemanjić i portreta cara Konstantina Velikog. Jesu li bili Nemanjići već u trinaestom stoljeću predstavljeni, kao članovi porodice cara Konstantina Velikog? Pošto je bio samostan Mileševa dugo vremena u bosanskoj Kraljevini razumljivo je, da je bila s njim povezana i titula kraljičinog oca Stipana Vukčića Kosače (1404-1466): “herceg humski i primorski” odnosno “herceg od

---

di Còstátino Imperatore...”; Pedro Salazar y Mendoza, *Coronica y historia de la fundacion y progreso de la provincia de Castilla de la Orden del Bienaventurado padre San Francesco*, Madrid, 1612, 415. “Doña Catalina Reyna de Bosna, hija q fue del Duque de Sabee, y de Elena de linaje de Costátino Emperador...”; Girolamo Comboni, *Legendaro delle vite dei Santi*, Bergamo, 1648, 315. “L’Anno 1478.a 21 D’Ottobre passo di questa vita la deuotissima Regina della Bosna Donna Caterina del Terz’ Ordine di S. Francesco che fu figliuola del Duca di Sauec e di Helena del sangue di Constantino Imperatore.(!) moglie de Re di Bosna, doppo...”; Carlo Bartolomeo Piazza, *La Gerarchia cardinalizia*, Rim 1703, 570. “Caterina Regina della Bosna, moglie del Re Tomaso, Sorella di Stefano Duca di S.Sabba; del sangue di S. Elena...”; Benedetto Mazzara, *Legendaro francescano overo Istorie de Santi, Beati, Venerabili, ed altri Uomini illustri che siorirono nelli tre Ordini istituiti dal serafico padre San Francesco*, Venecija, 1722, 350. “La divotissima Regina della Bosna Dona Caterina Moglie di Tomaso Re di Bosna, Sorella di Stefano Duca di San Saba, figlia del Principe Stefano, e di Elena del sangue di Costantino Imperadore...”

¹⁴ Radovan Pilipović, *Kult cara Konstantina Velikog u srednjovekovnoj Srbiji*, <http://pravoslavje.spc.rs/broj/1080/tekst/kult-cara-konstantina-velikog-u-srednjovekovnoj-srbiji/> (stanje na dan 3.10. 2012. godine). “Veliki Konsta (Konstancije Hlor) rodi tri sina: Konstantina, Konstantija i Konstu i kćer Konstantiju, koju veliki Konstantin dade Likiniju za ženu, i njemu grčki deo carstva odeli, jer slušaše o mučiteljskom rušenju i činjaše neprijateljstva. A ovaj Likinije beše dalmatijski gospodin, rodod Srbin, i rodi od Konstantije sina Belu-Uroša, a Bela-Uroš rodi Tehomila, a Tehomil rodi Svetoga Simeona, a Sveti Simeon rodi sa supružnicom tri sina: Stefana Prvovenčanoga kralja, i Vukana velikoga kneza, i Rastka, posle narečenoga Savu, prvoga arhiepiskopa srpskoga...I mnogo procveta ta loza, da li Konstantinom, da li i Likinijem, nije čudno”.

¹⁵ Svetozar Radojčić, *Staro srpsko slikarstvo*, Nolit, Beograd, 1966; Svetozar Radojčić, *Mileševa. Reprodukacije fresko slikarstva*, Srpska književna zadruga, Beograd 1967; Tvrtko Dolić, *Apostol Rastko Nemanjić*, <http://tvrtkodolic.blogger.index.hr/post/apostol-rastko-nemanjic/6202623.aspx> (stanje na dan 5.12. 2012. godine).

Svetoga Save”.¹⁶ Ta titula nalazi se i na prvom listu inkunabule Johannesa Tortelliusa i na kraljičinoj nadgrobnoj ploči.

Drugi dio odgovora na pitanja kad, kako i zašto je kraljica postala članica Konstantinove kuće i zašto je bila pokopana u neposrednoj blizini posmrtnih ostataka Konstantinove majke Svete Helene moguće je tražiti u kraljičinoj najvjerojatnije falsificiranoj oporuci, jer je rimskim papama poklonila bosansko Kraljevstvo.¹⁷ Nešto slično je naime u znamenitoj darovnici rimskom papi Silvestru I napravio i Konstantin Veliki: rimskim papama poklonio je čitav zapadni dio rimskog Carstva. Zanimljivo je, da su Konstantinovu darovnicu, kao falsifikat iz osmog stoljeća predstavili baš kraljičini nešto stariji suvremenici Nikola Kuzanski i Lorenzo Valla.¹⁸ Na njihova otkrića više puta pozivali su se protestanti, koji su se mačem i perom borili protiv rimskih papa. Približno dvije godine nakon što je Martin Luther na vratima crkve u Wittenbergu predstavio devedeset i pet teza o katoličkoj Crkvi rimski papa Lav X odlučio je da svim sredstvima brani katoličku Crkvu i Konstantinovu darovnicu. Jednu od vatikanskih dvorana (koja je bila zbog brojnih portreta rimskih papa poznata pod imenom “Sala dei Pontefici”), ukrao je s prizorima iz života Konstantina Velikog, odnosno s freskama najznamenitijeg predstavnika umbrijske slikarske škole Raffaella Santija (1483-1520). Po tim freskama dobila je spomenuta dvorana svoje današnje ime: “Sala dei Constantini”. I ta činjenica dovela me je do zaključka, da je kraljičin portret stvarno potrebno tražiti u vatikanskoj dvorani Konstantina Velikog odnosno na fresci “Konstantinova darovnica rimskom papi Silvestru I i njegovim nasljednicima”, koja je zajedno s tri freske na kojima izrazito prevladavaju muški likovi glavni ukras dvorane Konstantina Velikog. Do kraja svog života Raffaello Santi uspio je napraviti samo crteže za spomenute freske, koje su do 1524. godine na zidove dvorane prenijeli njegovi učenici. Najčešće su bili kao autori fresaka spomenuti Giulio Romano (1499-1546) i Gianfrancesco Penni (1496?-1528).¹⁹ O kraljičinom portretu na fresci “Konstantinova darovnica rimskom papi Silvestru I i njegovim nasljednicima” ovdje ne želim detaljnije raspravljati, jer ću taj kraljičin portret predstaviti u jednoj ljubljanskoj reviji i u posebnom članku.

¹⁶ Sima M. Ćirković, *Herceg Stefan Vukčić Kosača i njegovo doba*, SANU, knj. CCCLXXVI, Beograd 1964, 106-108.

¹⁷ Bazilije Pandžić, “Katarina Vukčić Kosača (1424-1478)”, u: *Povijesno-teološki simpozij u povodu 500. obljetnice smrti bosanske kraljice Katarine*, (ur: Josip Turčinović), Sarajevo, 1979, 22-23; Krešimir Regan, *Bosanska kraljica Katarina. Pola stoljeća Bosne (1425-1478)*, Breza, Zagreb, 2010, 71-72, 178-182.

¹⁸ Kevin Knight, *Donation of Constantine*, <http://www.newadvent.org/cathen/05118a.htm> (stanje na dan 10.12. 2012. godine).

¹⁹ Kenneth Gouwens, “Clement VII: prince at war”, u: *The Papacy since 1500 From Italian Prince to Universal Pastor* (ed. James Corkery-Thomas Worchester), Cambridge, 2010, 39; John Pope Hennessy, *Raphael*, University Press, New York 1970.

Činjenice, koje sam ovdje spomenuo nisu važne samo za kraljičin portret već i za kraljičin epitaf i nadgrobnu ploču. Da su kraljičini posmrtni ostaci zaista bili pokopani ispred glavnog oltara znamenite bazilike o tome i danas svjedoči inače dosta problematičan latinski epitaf na kraljičinoj ništa manje problematičnoj nadgrobnoj ploči. U vrijeme nekih većih građevinskih radova u prezbiteriju bazilike 1590. godine epitaf i nadgrobna ploča uzidani su u jedan stub iznad ambona gdje se i danas nalaze, a kraljičin grob zajedno s kraljičnim posmrtnim ostacima bio je odstranjen.²⁰ Koliko mi je poznato, dosad je samo Arthur Schneider raspravljao o kraljičinom liku s krunom na glavi, koji se nalazi na njenoj nadgrobnoj ploči. On je upozorio da simbolični lik kraljice nije djelo nekog znamenitog majstora, odnosno da bi bilo previše smjelo tvrditi da su crte kraljičinog lica uistinu autentične. Pri tom se je pozivao i na djelo španskog dominikanca Alphonsusa Ciacconiusa (1540-1599) u kojem je bila objavljena najstarija dosad poznata reprodukcija kraljičine nadgrobne ploče.²¹ Radi se inače o nedatiranom bakrorezu po imenu nepoznatog autora.

Taj bakrorez dragocjeno je umjetničko djelo jer je samo na njemu sasvim jasno moguće vidjeti heraldičke simbole i grbove na kraljičinoj nadgrobnoj ploči. Nedavno sam otkrio jedan vrlo zanimljiv podatak, koji će sasvim sigurno biti od velike koristi u raspravama o spomenutom bakrorezu i kraljičinoj nadgrobnoj ploči. I o tom podatku raspravljao sam u mojem već spomenutom ljubljanskom članku. Je li moguće kao vezu između kraljice i Konstantina Velikog predstaviti i lik konjanika na kraljičinoj nadgrobnoj ploči? Tko je isklesao kraljičin lik na nadgrobnoj ploči odnosno kad je bila ploča postavljena na kraljičin grob? Smatram, da se datiranju kraljičine nadgrobne ploče u petnaesto stoljeće osim "ilirskih" grbova i sadržaja skoro kao kvadrat oblikovanog epitafa protivi još i bogato profilirani okvir ukrašen školjkom, bakljama, volutama, anđeoskom glavicom i križem. Nema sumnje da je autor kraljičine nadgrobne ploče poznavao djela koja je stvorio znameniti firentinski kipar Donatello (1386?-1466). Jedno Donatellovo djelo bilo je postavljeno i u bazilici Santa Maria in Aracoeli 1433. godine. Radi se o nadgrobnoj ploči akvilejskog arhidakona Giovannija Crivellija.²² Bar što se tiče položaja epitafa kraljičina nadgrobna ploča blizu je nadgrobnoj ploči sienskog svećenika Giovannija Peccija, koju je od 1426. do 1452. godine stvorio Donatello.²³ Kraljičin inače dosta istrljani lik na nadgrobnoj ploči moguće je usporediti i s likom rimskog pape Siksta IV, koji je na Sikstovom nadgrobnom spomeniku napravio znameniti firentinski kipar An-

²⁰ P.F. Casimiro Romano, *Memorie istoriche della chiesa e convento di S. Maria in Araceli di Roma*, Rim, 1736, 128.

²¹ Alphonsus Ciacconius, *Vitae et res gestae Pontificum Romanorum*, Vol. III, Romae, 1677, 41.

²² Rober Munman, *Optical Corrections in the Sculpture of Donatello*, The American Philosophical Society, Philadelphia, 1985, 33.

²³ Robert Munman, *Sieneese Renaissance Tomb Monuments*, The American Philosophical Society, Philadelphia, 1993, 28-34.

tonio del Pollaiuolo (1432?-1498).²⁴ U svakom slučaju kraljičina nadgrobna ploča zahtijeva dosta opsežnu znanstvenu raspravu.

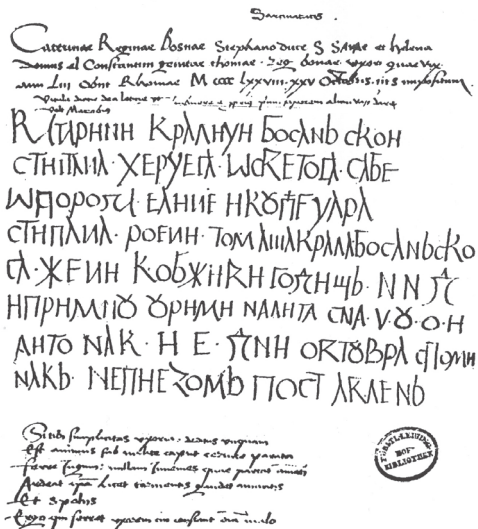

Slika 1: Portret mlade djevojke iz rimske Kapitolinske galerije u knjizi slovenač kog historičara Josipa Grudena

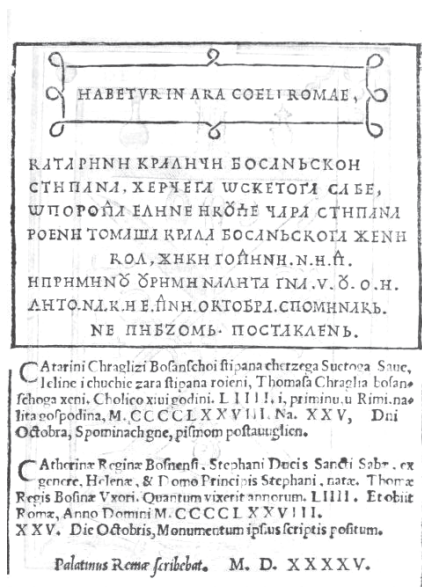
²⁴ Leopold David Ettlinger, Pollaiuolo's tomb of Pope Sixtus IV, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 16 (3/4), London, 1953, 239-274.

Slika 2: Portret mlade djevojke iz rimske Kapitolske galerije

Slika 3: Ručno napravljeni tekstovi na prvom listu inkunabule Johanna Tortelliusa

Slika 4: Palatinovi prijepisi i prijevodi epitafa na kraljičinoj nadgrobnoj ploči

Slika 5: Konstantin Veliki freska iz samostana Mileševa

Slika 6: Freska “Konstantinova darovnica rimskom papi Silvestru I. i njegovim nasljednicima” u vatikanskoj dvorani cara Konstantina Velikog

Slika 7: Kraljičina nadgrobna ploča u rimskoj bazilici Santa Maria in Aracoeli

Slika 8: Bakrorez nepoznatog umjetnika odnosno najstarija dosad poznata reprodukcija kraljičine nadgrobne ploče objavljena je 1677. godine u djelu Alphonsusa Ciaconniusa.

Slika 9: Donatello, Nadgrobni spomenik Giovannija Crivellija u rimskoj bazilici Santa Maria in Aracoeli

Slika 10: Donatello, Nadgrobni spomenik Giovannija Peccija

Husein Sejko Mekanović

*The Portrait and Tombstone of Bosnian Queen
Katarina Kotromanić (1425-1478) in Rome*

Summary

There is an extensive bibliography about the Bosnian Queen Katarina Kotromanić (1425-1478). Researchers also discussed her maiden portrait from the Roman Capitoline gallery which was presented as Queen's portrait in Zagreb in 1857 by Croatian polyhistor Ivan Kukuljević Sakcinski (1816-1889). The author of the article is convinced that he has presented several very interesting information based on which it can be concluded that the Ragusan chronicler Giacomo di Pietro Luccari (1550-1615) was right when he claimed that Queen's portrait was placed in the Vatican hall of the Roman Emperor Constantine the Great. Based on Luccari's words and Queen's most probably forged testament he searched for it on the fresco "Donation of Constantine to the Roman Pope Sylvester I" which was originally a work of the eminent painter Raffaello Santi and his students Giulio Romano and Gianfrancesco Penni.

He attempted to answer the questions when, how and why the Queen became a member of Constantine's house and why was she buried in the vicinity of posthumous remains of Constantine's mother Saint Helen? The author argues that the first part of the question lies in the narrow connection with the biography of the brother of Queen's grandmother Jelena, the Serb Duke Stefan Lazarević (1377-1427). The author of his biography was Constantine the Philosopher (1380?-1431?) from Bulgaria who searched for the predecessors of the Serb Nemanjić family in the family of the Emperor Constantine the Great. The second part of the answer lies in Queen's most probably fake testament by which she granted the Bosnian Kingdom to the Roman Popes. Something similar was done in the prominent fake donation to the Roman Pope Sylvester I. Namely in it the ancient Roman Emperor Constantine the Great granted the western part of the Roman Empire to Pope Sylvester I and to his successors.